

A scenic view of a lake at sunset. The sky is filled with soft, colorful clouds in shades of orange, pink, and blue. The sun is low on the horizon, casting a warm glow over the water. In the foreground, two people are sitting on a rocky ledge, their feet visible. One person is wearing dark brown sneakers with white laces and blue jeans. The other is wearing white sneakers with white laces and patterned leggings. The water in the lake is calm, reflecting the colors of the sky and the silhouettes of the trees on the far shore.

Allmänna beredningen

Verksamhetsrapport 2018

REGION
NORRBOTTEN

Innehåll

Allmänna beredningens verksamhetsrapport 2018	2
Regionfullmäktiges allmänna beredning.....	2
Aktuellt uppdrag.....	2
Frågeställningar.....	2
Verksamhetsrapport.....	2
Disposition.....	2
Tillvägagångssätt.....	2
Kunskapsuppbyggnad.....	3
Urval för dialoger.....	3
Dialogmetoder.....	3
Analys och slutsatser.....	3
Återkoppling.....	3
Ekonomisk redovisning.....	3
Fakta.....	3
Ungdomspolitik och ungas inflytande.....	3
Ungdomsfrågor inom Region Norrbotten.....	4
Allmänna beredningens analys.....	4
Ungdomars påverkansmöjligheter.....	4
Vad vill ungdomar påverka.....	4
Kollektivtrafik och körkort.....	5
Bostäder och fritidssysselsättning.....	5
Tillgång till högre utbildning och jobb.....	5
Bättre tillgång till vård.....	5
Sammanfattning av behov.....	6
Referenser.....	6

Allmänna beredningens verksamhetsrapport 2018

Regionfullmäktiges allmänna beredning

Allmänna beredningens generella uppdrag är att arbeta med aktuella frågor av brett allmänt intresse som rör länets invånare. Beredningens uppgift är att inom sitt område:

- Öka kunskapen om medborgarnas behov
- Verka för bättre kontakter mellan medborgare och förtroendevalda
- Lämna rapporter om genomförd verksamhet

Ledamöter
Sven Holmqvist (S), ordförande
Britt-Marie Vikström (S), vice ordförande
Leif Bogren (S)
Ruschadaporn Lindmark (S)
Lennart Synnergren (S)
Kati Jääskeläinen (V)
Sivert Måssing (MP)
Erika Sjöö (NS)
Terese Falk Carollin (NS)
Sara Bjerregaard (NS)
Roland Dahlqvist (NS)
Roland Nordin (M)
Katarina Sundbaum Funck (C)

Aktuellt uppdrag

Allmänna beredningen har tilldelats följande uppdrag av regionfullmäktige den 22-23 november 2017:

- Vilket behov har ungdomar av inflytande och möjlighet att påverka? Uppdraget ska utföras med utgångspunkt från allmänna beredningens uppdrag år 2017 om civilsamhällets behov av samverkan med Region Norrbotten.

Frågeställningar

Allmänna beredningen har i början av arbetet tagit fram frågeställningar utifrån uppdraget. Dessa har använts som utgångspunkt vid beredningens dialoger. Dialogerna har därefter anpassats beroende på deltagarnas bakgrund och situation för att främja en öppen dialog. Följande frågeställningar har använts:

- Vilket behov av inflytande/möjlighet att påverka den regionala utvecklingen har ni?
- Hur kan ni påverka idag?
- I vilken form vill ni påverka (olika verktyg)?
- Vad skulle ni vilja påverka?

Verksamhetsrapport

Disposition

Allmänna beredningens verksamhetsrapport inleds med information om det aktuella uppdraget och beredningens tillvägagångssätt för dialogerna. Därefter följer en faktadel om ungdomars möjligheter till inflytande samt civilsamhällets betydelse i detta sammanhang. Beredningen redovisar sedan sin analys av det som framkommit i dialogerna och ger en sammanfattning av de behov som identifierats.

Tillvägagångssätt

Beredningens uppdrag består av följande moment:

- Fastställande av verksamhetsplan
- Kunskapsuppbyggnad
- Planering och urval
- Medborgardialog utifrån beredningens målgrupp
- Analys av det som framkommit i dialogen tillsammans med relevant fakta
- Fastställande av verksamhetsrapport
- Återkoppling till dialogdeltagarna

Kunskapsuppbyggnad

Beredningen har tagit del av fakta om ungdomars möjligheter till inflytande samt information om Region Norrbottens samverkansarbete för unga. I detta ingick bland annat information om regionens länsungdomsråd och ett folkhälsoprojekt för att främja ungas psykiska hälsa.

Urval för dialoger

Beredningen har i början av uppdraget gjort en planering och ett urval i syfte att uppnå en bred representation bland ungdomar i olika åldrar från högstadienivå till gymnasium samt folkhögskola. I urvalet har beredningen strävat efter en geografisk spridning i länet.

Dialogmetoder

Beredningen har träffat grupper av ungdomar i skolmiljö. Alla dialogtillfällen har dokumenterats av ledamöterna och dokumentationen har sedan legat till grund för beredningens analys.

Analys och slutsatser

Under analysarbetet har beredningen utgått ifrån sin kunskapsuppbyggnad, fakta och det som framkommit vid medborgardialogerna. Med detta som grund redovisar beredningen sina slutsatser om medborgarnas behov.

Återkoppling

Varje regionfullmäktigesammanträde direktsänds via webb-TV och närradio. TV-sändningarna går dessutom att se i efterhand. Detta ger medborgarna en möjlighet att följa debatterna om behandlingen av beredningens rapport och regionstyrelsens svar på rapporten. Utskick av rapporten kommer att göras till de som lämnat kontaktuppgifter i samband med dialogen.

Ekonomisk redovisning

Verksamhetsåret 2017-2018, utfall för perioden november 2017 - augusti 2018.

Årsbudget	Utfall (-)	Resultat (+)
1 164 849 kr	554 176 kr	610 673 kr

Verksamhetsåret pågår till och med oktober 2018. I beredningens budget finns utrymme för 17

arvoden och 17 dagars ersättning för förlorad arbetsinkomst till varje ledamot.

Fakta

Ungdomspolitik och ungas inflytande

Gruppen unga i åldern 13-25 år utgör cirka 16 procent av befolkningen eller 1,6 miljoner personer. Det nationella målet för ungdomspolitiken är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Goda levnadsvillkor innefattar tillgång till utbildning, arbete, bostad, hälsa, trygghet, kultur och fritid, sitt språk, möjlighet till delaktighet och inflytande samt ett liv fritt från diskriminering (Prop. 2017/18:1). Ungdomspolitiken följs upp utifrån följande basindikatorer: andelen unga (16-24 år) som inte studerar och inte har fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning, andelen unga (16-24 år) som varken arbetar eller studerar, mediantid i arbetslöshet bland unga (18-24 år), andel unga (20-24 år) som bor kvar i föräldrahemmet samt andel unga (16-24 år) som skattar sitt allmänna hälsotillstånd som bra.

Indikatorerna följs upp av Myndigheten för ungdoms- och civillsamhällesfrågor (MUCF) genom nationella och lokala enkätundersökningar samt analyser av olika fokusområden. Analyserna presenteras i rapportserien Ung idag, vilken utkommer årligen. Resultaten pekar på att levnadsvillkoren för unga överlag är goda och stabila över tid. Dock finns det vissa ungdomsgrupper med sämre villkor än andra, till exempel unga utan fullföljd gymnasieutbildning, unga utrikesfödda, unga med funktionsvariationer samt unga hbtq-personer. Det finns även tecken på vissa systematiska ojämlikheter i ungas villkor, särskilt utifrån kön (MUCF, 2017). Forskning visar på ett samband mellan ungas självskattade hälsa och deras demokratiska defaktivitet och inflytande i samhället. Ungdomar som röstar i riksdagsval och som tycker att de har stora möjligheter att framföra sina åsikter till kommunen har större sannolikhet att skatta sin hälsa som god (MUCF, 2017). När det gäller ungas inflytande på kommunal nivå så uppger 46 procent att de vill påverka i lokala frågor medan endast 17 procent säger sig ha haft möjlighet att göra det (MUCF, 2016).

Många kommuner och regioner har någon form av ungdomsråd för att uppmuntra och stödja ungas inflytande i samhället. Enligt den statliga Demokratiutredningen kan ungdomsråden bland annat bidra till att öka ungas tilltro till den egna förmågan att påverka samt skapa ett större intresse för politik och kunskap om den demokratiska processen (SOU 2016:5). Råden bidrar också till att öka kunskapen om ungas behov hos förtroendevalda och tjänstepersoner. Ett annat sätt för kommuner och regioner att främja ungas inflytande är att ta fram ungdomspolitiska policyer eller handlingsplaner. Cirka hälften av ländets kommuner och regioner har särskilda styrdokument för ungdomspolitiken (SOU 2016:5).

För att tydligare skydda och tillvarata barns rättigheter inom offentlig verksamhet på alla nivåer har riksdagen i juni 2018 beslutat att delar av barnkonventionen ska inkorporeras i svensk lag från och med 2020. Barnkonventionen utgör en samplad beskrivning av barns rättigheter och har undertecknats av majoriteten av världens länder.

Ungdomsfrågor inom Region Norrbotten

Ungdomars levandsvillkor utgör ett fokusområde inom flera av regionens verksamheter. På kulturområdet finns länsungdomsrådet som syftar till att skapa dialog med ungdomar kring kultur- och samhällsfrågor. Regionen ger verksamhetsbidrag till ett flertal ungdomsorganisationer och har ungdomsverksamhet vid regionens egna institutioner: Norrbottensmusiken, Norrbottensmuseum samt Regionbiblioteket. Det finns även särskilda bidrag att söka för unga som vill arrangera kulturarrangemang samt riktade projektstöd för projekt inom regional utveckling som drivs av eller är till för ungdomar. Inom hälsoområdet bedriver regionens folkhälsocentrum ett flertal projekt med fokus på ungdomars hälsa. Ett exempel är SAM-projektet (Samverka, Agera, Motivera) som är ett omfattande folkhälsoprojekt med olika åtgärder för att främja ungas psykiska hälsa och förebygga psykisk ohälsa. Regionen samverkar med andra aktörer i barn- och ungdomsfrågor. Förutom gemensamma beslutsforum på politisk nivå mellan region och kommuner finns det också ett nätverk för tjänstepersoner som arbetar med ungdomsfrågor i länet samt ett motsvarande nätverk på nationell

nivå där regionen deltar. I regionens styrdokument lyfts ungdomars levnadsvillkor fram i bland annat kulturplanen, den regionala utvecklingsstrategin och folkhälsostategin. I regionstyrelsens plan för 2018-2020 finns även uppdrag om att ta fram en regional ungdomsstrategi för länet.

Allmänna beredningens analys

Beredningen presenterar i detta avsnitt sin analys av ungdomars behov av inflytande och möjlighet att påverka. Under arbetet med dialogerna har beredningen noterat vissa svårigheter med att få till en innehållsrik dialog med de grupper som deltagit. Det kan tyda på en viss ovana hos ungdomar att diskutera sina påverkansmöjligheter vilket i sin tur visar på ett behov av att öka ungas medvetenhet kring denna fråga.

Ungdomars påverkansmöjligheter

Inom skolans värld är elevrådet det främsta påverkansforumet för ungdomarna. Kommunala ungdomsråd finns också i vissa kommuner men inte överallt. Generellt sett uppfattar ungdomarna att de har väldigt begränsade påverkansmöjligheter. En del säger också att de inte känner behov av att påverka. Här uppfattar beredningen att det finns en tydlig skillnad utifrån ålder. Bland högstadiungdomar är viljan att påverka oftast låg och det är främst lokala och nära frågor som engagerar, till exempel skolmaten. På gymnasiet och i takt med stigande ålder finns generellt sett en större vilja till inflytande och även ett ökat intresse för frågor på regional, nationell och global nivå.

Tvärtemot vad som kanske förväntats så uppger de flesta ungdomar att de föredrar att påverka genom personliga möten hellre än via digitala kanaler och sociala medier, även om dessa möjligheter också bör finnas. När det gäller civilsamhällets föreningsliv så ser inte ungdomarna det som en möjlighet att påverka utan främst som en fritidssysselsättning.

Vad vill ungdomar påverka

I dialogerna med ungdomar har ett antal frågor varit återkommande hos olika grupper. Dessa kan sammanfattas som kommunikationer och transportfrågor, samhällsbyggnadsfrågor inklusive bostäder och fritid, utbildningsmöjligheter samt vårdtillgänglighet. I följande stycken utvecklas dessa teman var för sig.

Kollektivtrafik och körkort

Det vanligaste temat som ungdomarna tagit upp är tillgången till goda kommunikationer, körkort och rimliga drivmedelspriser. Detta ses som nödvändiga förutsättningar för att kunna stanna kvar, arbeta och bo i länet. Avseende kollektivtrafiken så önskas ofta bättre turtäthet och anpassning till skoltider och träningar. Möjlighet att resa inom länet ses också som viktigt. Till exempel nämns svårigheter att resa över dagen till en annan kommun på helger. I ett längre tidsperspektiv nämns även Norrbothniabanan som önskvärd.

Många unga tycker det är negativt att drivmedelspriserna är så höga och att det är för dyrt att ta körkort. I anslutning till det nämns att det är ojämnt att elever som går transportprogrammet får körkortsutbildning men inte de som går vård och omsorgsprogrammet (med vissa undantag) trots att det även där är en viktig kvalifikation för yrket.

Bostäder och fritidssysselsättning

Bristen på student- och gymnasiebostäder samt hyreslägenheter till rimliga priser är en viktig fråga för unga på flera orter. En del unga pendlar för att studera och jobbar parallellt för att ha råd med bostad. Tillgången till lokaler och samlingsplatser för fritidssysselsättning är en fråga som engagerar hos de flesta grupper. Det ska finnas saker att göra och någonstans att vara. Ungdomar vill ha inflytande över fritidsutbudet.

Tillgång till högre utbildning och jobb

Det efterfrågas ett bredare utbud av högre utbildning i länet för att öka möjligheterna att stanna kvar och inte behöva lämna länet för studier. Utbildning bör även vara tillgängligt i inlandet, inte enbart vid kusten. Kopplat till utbildning efterfrågas också en bredare arbetsmarknad med möjlighet att försörja sig inom fler typer av yrken. Synen på att stanna kvar i länet skiljer sig åt mellan ungdomarna – en del ser inte någon möjlighet att stanna medan andra inte kan tänka sig att flytta.

Bättre tillgång till vård

Tillgängligheten till hälso- och sjukvården behöver bli bättre. Ungdomar som varit på läkarbesök utanför hemorten tycker det är omständligt då det oftast går bort en hel skoldag för ett läkarbesök. Det upplevs krångligt att komma i kontakt med hälso-centralen via telefon eftersom de kan ringa tillbaka under skoltid. Det borde gå att lösa på andra sätt, till exempel via digital teknik. För de med psykisk ohälsa kan det vara särskilt svårt när vården inte är tillgänglig.

Sammanfattning av behov

Beredningen har i sin analys sökt svar på uppdragets frågeställning: Vilket behov har ungdomar av inflytande och möjlighet att påverka?

De behov som identifierats sammanfattas i nedanstående punkter:

- Ungdomars behov av inflytande och möjlighet att påverka ökar med åldern. Ju närmare vuxenlivet ungdomarna kommer, desto mer engagemang och behov har de av att påverka på olika nivåer.
- Ungdomar har behov av att påverka inom ett flertal olika områden som rör både deras situation idag och deras framtida möjligheter att stanna i länet.
- Frågor som är viktiga för unga att påverka inkluderar:
 - Utbudet av kollektivtrafik både inom den egna kommunen och till andra delar av länet
 - Tillgången till bostäder för unga
 - Utbudet och tillgången till högre utbildning i hela länet
 - Utbudet av yrkesmöjligheter i länet
 - Utbudet av fritidssysselsättningar
 - Tillgången till vård i närområdet
 - Kostnader för körkort och drivmedel

Referenser

MUCF, 2017. Ung idag 2017 – En fördjupad studie av ungas levandsvillkor. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

MUCF, 2016. Ung idag 2016 – En beskrivning av ungas levandsvillkor. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Prop. 2017/18:1, 2017. Budgetpropositionen för 2018. Regeringskansliet.

SOU 2016:5, 2016. Låt fler forma framtiden, Del A. Betänkande av 2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande. Statens offentliga utredningar.

www.norrbotten.se